

SVITANJE CVEĆA DEVOJAČKOG

Hvalio sam te Ana pred mlađićem svoje krvi,
hvalio sam te Ana pred Okom carevima,
hvalio sam te, o hvalio Ana pred susedom
i kumom, pred spomenikom i grobom.
Govorio sam kao noć što govori ptici,
govorio sam kao višnja što govori nebu,
da si cvet, da si avgust zreo, da si sunce,
da su ti dva beta Jagnjeta pod bluzom zablejala.
Kako si Ana, kako si srno u pupljenju, pšenice
u likama.

O lišće suvo, o namigivača moja u sobi oka.
Pred gradom zvezdanim umiru vojnici i proteća,
estre nam kuljave ostaše pod Konjub planinom.
Po mrtvom oku mesečina cveta Ana
i ruke nam se sele na zlatne oblake,
svitanje cveća devojackog — to traje, Ana.

Dragan KOLUNDŽIJA

PESMA VESELJA

Hoćeš li doći opet u zemlju Tamariska,
Pa da te moja niska
Sa grudi
U jutra sanjiva budi.
Hoćeš li doći?
Cvetovi će zvaceti otmeno
Kad ugledaju tvoje korake.
More silno
Poljubiće smerno tvoju senku.
U zemlju Tamariska dodji,
Kamenje sve od smeha će da blišta.
Na dlanovima doneću ti
Najsladjade smokve sjajne
I vina rujna,
A posle,
Da te ne prevarim,
Isčupaću svoje srce,
Jer na svaki treptaj ono se predaje.
Hoćeš li doći?
Više ne pitam.
U lišću Tamariska
Spavaš.

Vera SRBINOVIC

DUNAV

Spazio sam se jednog grdnog dana nad vodama lep a
u morom čist od sveta i mnogo tužan, kako me prima
u svoje zelene senke Dunavo davno. Pod korom neba našao
sam se opet oči u oči s imenom ove evropske reke,
čija tama pripada momu rodu. O, drage šume niz
čija slovenska pleća silazi ovo vodenovo čudo,
hiteo sam u vas da podjem,
da hodočastim svoj glas od pepela i svoju malenu istoriju,
ai spazio sam se jednoga grdnog dana nad ogledalima
voda lep
a umorom čist od sveta i mnogo tužan, pa primili
njihove snage,
glas i tamu, te ostah tu gde nekad zatekla se Panonija,
ostah
mnogo dobar a crn od svega izmišljenog i ljudskim
razmerama
ukročenog.

Božidar TIMOTIJEVIĆ

DOŽIVLJAJ I IZRAŠTAJ U KNJIŽEVNOM DELU

Momčila Nastasijevića

Ustreptao je ton kad ga
je nestajalo, a mi po
objektu tražimo njegove
tragove. Nestalo je krina
medju listovima herbarija,
— a listovi su pri-
mili miris i odaju ga samo
onome koji naidje na stra-
nu ukrašenu cvetom. —
Momčilo Nastasijević nije
pisao za efekat, — pisao
je da nadje sebe, da sam
oseti svoj doživljaj u svom
izražaju. I onaj koji želi da
shvati proces stvaranja, a
ne sam rezultat, razumeće
i delo svilaste pauciće, koje
odiše pritajenim dahom,
velom zakrivenog nostalgije
za nepoznatim i nedoku-
ćivim, grubošću izraza ne-
odorecene tajne sevdaha.

Svesno je tražio da pozna
ono nesvesno, ono trovačko
u sebi, — a da mu mi-
saو i da mu jezički izražaj
ne uništi skramu tajinstva,
koja za pesnika znači srž
uzbudljivog doživljaja. Je-
dino možda drugi iz dale-
kog detinjstva otkrivaо je
tajnu poniranja u sebe, —
a docnije, u svojim Mis-
lima tragao je za proce-
simoga umetničkog tvo-
raštva i za mučenjima da
nadje adekvatni izražaj trep-
tajima svojih uzbudljivih
polubudnih snova.

Mirna, hladna, intelektualna,
gramatički i normativno
uskladjena rečenica
njemu je put za adekvatni
izražaj kad intelektualno
traga za svojim razmišljanjima o umetnosti, o svetu,
o stvaranju, o neznanom
i neizrecivom. Ali takva,
mirna, uskladjena i urit-
mavana rečenica mu nije
adekvatni izražaj unutrašnjih
tvoračkih drhtja, groz-
ničavih trzaja da nadje put
svom osećanju, iz sebe
sama.

Filološki nam ključ ne
otvara ulaz u tajnu doživ-
ljaja pesnikovih. Ima on
sredstava kojima pisci os-
vežavaju svoj jezik. Ni psi-
hološko-jezički elementi nje-
mu nisu strani: on će u-
pravo onde gde treba i
tačno kako treba načiniti
niz reči potpuno u duhu
jezika, kako se to kaže: i
črnobrk, (upor. prezime
Belobrk), i oštrook, i
krupnook (upor. kod
Homera Volooka za Her-
eu). On će reći i možno
(to kod njega nije rusizam,
jer ulazi u jednu jasnu
grupu u našem jeziku). Izbor
reči odaje njegovu
pitomost i odaje postupak
filigranskog uobičavanja
šare pritajeno-svetlom st-
mom.

Ali stilistika savremena,
psihološki dirigovana i na
procese kao takve usmerena
mora naći i može naći put
koji vodi u tajnu adekvat-

aluzijom na jednu sliku iz
narodne priče Usud, sa
novim u rečima, u slikanju,
u celom talasanju potves-
ti: — Zašto nemam roda
i ja... zašto sam!

Da li ovako shvaćen pes-
nik ruši jezik, i da li ga
nasiljem kvari? — On traži
u grču stvaranja svoj izra-
žaj, i taj je grčevit kao
grč usamljenog duha u vi-
horu života i strasti, u su-
kobu sebe sa okolinom i
sebe sa sobom:

— Na kraju bih da
je ovo reč! A evo —
počinjem njome... Tu-
ga je to završu-
jući, za neiskazanim
tuga!

Grč unutrašnji i inverzija
izražajna kao odraz, pokret
ka adekvatnosti — bez
grča, intelektualno i morno,
da to bi bilo: Trebalо bi
da ovo bude reč završna,
a evo — počinjem njome!
— Tuga, osnovni motiv,
kao glavni snažni akord
počinje simfoniju, snažnije
no kad bi je završavao.

I raspinje se pesnik, reči
mu se prepiliču, — upravo
kako biva nekad i u do-
življaju; podje, vraća se,
okreće i posreće:

— Kako tek bi se,
kad život, ovaj, goni
dalje...

Pesma se nedopevala.

Drugi stav, formulisan
takodje u pesnikovim mis-
lima kaže: „Za čovečiju
prirodu je privlačnije i
budi više interesa i misli
ono što ima karakter na-
goveštenja nego karakter
definitivnoga“. Kako me
ove reči potsećaju na raz-
govor sa pesnikom o Či-
koševom slići devojke pod
velom na odrut! Taj stav
proistiće iz doživljavanja
kroz snovidjenja i snove,
kroz slutnje:

To iz sna, znam,
Zlatan prah ostane po noj!

Treći stav pokazuje is-
krenu introspekciju. „Umet-
nik je nemirno, radozna-
tole, pušteno u svet. On,
iako ima pred sobom mnoge
puteve i staze, radije
ide stranputicom“. Ne samo
„surevnjivost“ prema onima
koji su prolazili utaba-
nim putevima, nego i os-
novni životni princip igre
i dinamike, merenje snage,
vodi kroz nepoznato, traži
nove izražaje:

Jad jadani me (ispunjava
me jadom)...
Jagod zri!
Rudi već leto llavdom...
Travka se travci nagnula...
Ja sam...
Pomeni vodo, za mene!

Slika završena tajanstvenom

Koja su sredstva takvog
stila koji feži ka grčevito
datoj adekvatnosti grčevito
doživljene emocije? — To
je inverzija, kao što smo
videli, i to važna koliko i
nedorečenost, važnija nego
periferni efekti adekvatnosti
slikanja (reči neobične, di-
jalekatne, arhaične, indivi-
dualne kovanice). — „Mno-
go se više divimo, kaže
Momčilo Nastasijević, istini
otkivenoj preko reda, nego
onoj do koje se došlo po-
stupnim otkrivanjem, na
nju pada i senka nepozna-
toga.“

I kao da se miri sa tim
da prave adekvatnosti iz-
među izražaja rečima i
afektnog doživljaja nema,
— na drugome mestu pod-
vlači da je dubli „onaj čija
se misao ne podudara sa
rečju“, koje je jedino sred-
stvo izraza, ali koje ne od-
govara u pravoj meri.

Prava poezija je drhtaj
emocija kod pisaca kao što
je Momčilo Nastasijević.
Pred takvima piscima ne idu
heriodi i fanfare. Njih može
posetiti onaj koji je takve
drhtaje doživeo... Oni tra-
že svoj izraz, ali neće time
pokvariti opšti književni
jezik. Oni nemaju imita-
tora, jer su tipično svoji...